

Wpływ zmian zachodzących w gospodarce na tworzenie instytucji prawnych

Dr hab. Paweł Chmielnicki, prof. UJK
(Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach)

Streszczenie

Projekt, obejmujący część teoretyczną i empiryczną, traktuje o przyczynach korelacji zachodzących pomiędzy zmianami ilości tworzonych aktów prawa powszechnie obowiązującego, a zmianami zachodzącymi w gospodarce narodowej. Teoria o przyczynach tych korelacji opiera się na założeniu, że człowiek gospodarujący w społeczeństwie działa najczęściej według gotowych, zaakceptowanych przez społeczeństwo schematów działania, na które składają się reguły zagregowane w trzech podstawowych zasobach: reguły pozyskiwania dóbr w drodze wymiany towarowo – pieniężnej, reguły pozyskiwania dóbr z tytułu przynależności do jakiejś zbiorowości oraz norm prawnych, przy czym podstawową funkcją tego ostatniego zasobu jest rozpowszechnianie i ochrona reguły tworzonej w dwóch pierwszych zasobach. Współwystępowanie, w ramach jednego schematu działania, reguły pochodzących z różnych zasobów, powoduje reakcje zwrotne. Powoduje to, że zmienia się podaż i popyt na określone rodzaje reguły działania, a także na zakres ich formalizacji dokonywanej poprzez włączenie do systemu prawa. W związku z tym proces tworzenia źródeł prawa podlega zmianom ilościowym, mającym charakter tendencji długookresowych korelujących dodatnio, lub ujemnie ze zmianami zachodzącymi w gospodarce narodowej. Zmiany ilościowe zachodzące w procesie tworzenia źródeł prawa są pochodną odpowiednich zmian w gospodarce narodowej. Występowanie tej zależności można stwierdzić na podstawie badań empirycznych, których wyniki potwierdzają tezę, iż system schematów działania człowieka gospodarującego w społeczeństwie pogłębia swoją złożoność i zwiększa ogólne koszty funkcjonowania głównie z powodu rywalizacji o dostęp do najefektywniejszych sposobów pozyskiwania dóbr. Nowe schematy pozyskiwania dóbr są bardziej złożone od poprzednich, wykazują wyższą efektywność i wartość przystosowawczą. Ewolucja systemu schematów działania człowieka gospodarującego w społeczeństwie przebiega w kierunku zredukowania przewagi podmiotów o dużym potencjale i zwiększania ilości schematów pozyskiwania dóbr z tytułu przynależności do zbiorowości.